

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 0615

DOM
2011-05-31
Stockholm

Mål nr
M 8073-10

Sid 1 (6)

5

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, miljödomstolen, dom 2010-09-30 i mål nr M 3654-09, se bilaga A

KLAGANDE

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Oxelösunds kommun
613 81 Oxelösund

MOTPART

Preem AB (publ)
c/o ombudet

Ombud: Advokat PM
Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB
Box 1711
111 87 Stockholm

SAKEN

Föreläggande enligt miljöbalken att gräva upp cistern m.m. samt utföra
markundersökningar inom fastigheten Oxelösund 8:20

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen upphäver underinstansernas avgöranden och förelägger
Preem AB att före den 1 oktober 2011 undersöka marken i anslutning till cisternen och
rörledningarna på fastigheten Oxelösund 8:20 och redovisa resultatet av
undersökningarna till miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.

Dok.Id 952767

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50
E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 675 59

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-15:00

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Oxelösunds kommun (nedan miljönämnden) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med upphävande av miljödomstolens dom, ska fastställa miljönämndens beslut.

Preem AB (nedan Preem) har bestritt ändring.

Mark- och miljööverdomstolen har med stöd av 23 kap. 6 § första stycket första meningen miljöbalken avgjort målet utan muntlig handläggning.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har i allt väsentligt åberopat samma omständigheter som vid miljödomstolen och därutöver anfört sammanfattningsvis följande.

Miljönämnden

Miljönämnden kan med stöd av 26 kap. 22 § miljöbalken förelägga en tidigare verksamhetsutövare att utföra undersökningar om det kan befaras att verksamheten medför en olägenhet för människors hälsa eller miljön. Det faktum att Preem avslutade sin verksamhet redan 1998, d.v.s. före miljöbalkens ikraftträdande, saknar betydelse eftersom 26 kap. 22 § miljöbalken överensstämmer med 43 § miljöskyddslagen som var tillämplig när Preem bedrev sin verksamhet.

Det föreligger misstanke om läckage från cisternen eftersom det i en kontrollrapport från 1993 finns angivet "otät i annan del". Den handskrivna texten "cisternen är tät" känns inte betryggande eftersom det från början stod "cisternen är otät", varefter bokstaven "o" täckts med tippex. Cisterner som ligger nedgrävda i marken kan typiskt sett medföra läckage, vilket visats i flera liknande fall inom och utanför kommunen.

För att utföra undersökningen måste Preem först avlägsna cisternen och rörledningar. En utredning som sker vid sidan av cisternen och rörledningarna blir inte tillräckligt tillförlitlig. Cisternen är dessutom avfall och ska därför grävas upp enligt 2 kap. 5 §

miljöbalken. Det faktum att Naturvårdsverkets föreskrift endast anger att cistern och rörledning som tas ur bruk ska tömmas och rengöras utgör inte hinder för mer långtgående åtgärder. Naturvårdsverkets föreskrifter är minimiföreskrifter och en tillsynsmyndighet kan vid behov förelägga om ytterligare åtgärder.

Preem

Bestämmelsen i 26 kap. 22 § miljöbalken kan inte tillämpas i det nu aktuella fallet eftersom miljönämndens föreläggande inte enbart omfattar undersökningar utan även efterbehandling i form av avlägsnande av cistern och rörledningar. Dessutom föreligger inte någon misstanke om läckage eftersom det vid flera besiktningar av cisternen intygats att den är tät och oskadad. Preem saknar kännedom om att ordet "otät" ändrats till "tät" i kontrollrapporten från 1993. Den aktuella kontrollrapporten låg till grund för kommunens beslut om tillstånd till fortsatt bruk av cisternen i tolv år. Ett sådant tillstånd skulle knappast ha meddelats om det förelåg misstanke om läckage.

Ett föreläggande enligt 2 kap. 5 § miljöbalken om att gräva upp cisternen kan endast riktas mot cisternens nuvarande ägare. Naturvårdsverkets föreskrifter anger dessutom endast att cistern och rörledning som tas ur bruk ska tömmas och rengöras. En tillsynsmyndighet kan inte förelägga om mer långtgående åtgärder eftersom Naturvårdsverkets föreskrifter utgör lex specialis samt bemyndigandet till Naturvårdsverket omfattar att meddela alla de bestämmelser som krävs med hänsyn till skyddet för den yttre miljön. I vart fall utgör Naturvårdsverkets föreskrifter grund för vad som normalt kan krävas av en verksamhetsutövare. För att ytterligare åtgärder ska kunna krävas måste det föreligga särskilda omständigheter. Några sådana omständigheter föreligger inte.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Uppgrävning av cistern och rörledningar

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i miljödomstolens bedömning att ett föreläggande om efterbehandling (d.v.s. uppgrävning av cistern och rörledningar) med stöd av 26 kap. 9 § och 2 kap. 8 § miljöbalken förutsätter att det finns en konstaterad skada eller olägenhet för miljön. Mark- och miljööverdomstolen instämmer även i

miljödomstolens bedömning att det inte föreligger en sådan konstaterad skada eller olägenhet. Mot bakgrund av att det inte är konstaterat att Preem har något efterbehandlingsansvar, aktualiseras inte frågan om längre gående skyddsåtgärder kan krävas än vad som framgår av Naturvårdsverkets föreskrifter (2003:24).

Miljönämnden har även åberopat 2 kap. 5 § miljöbalken som grund för sitt föreläggande om uppgrävning. Den bestämmelsen är emellertid endast tillämplig på den som bedriver en verksamhet och omfattar inte tidigare verksamhetsutövare. Ett föreläggande om uppgrävning mot Preem kan således inte beslutas med stöd av 2 kap. 5 § miljöbalken.

Sammanfattningsvis kan 26 kap. 9 § miljöbalken i förening med 2 kap. 8 § miljöbalken eller Naturvårdsverkets föreskrifter inte ligga till grund för ett föreläggande mot Preem om uppgrävning av cistern och rörledningar. Bestämmelsen i 2 kap. 5 § miljöbalken kan inte heller ligga till grund för ett sådant föreläggande mot Preem.

Markundersökningar

Miljönämndens beslut om föreläggande hade emellertid sin grund även i 26 kap. 22 § miljöbalken. Av 26 kap. 22 § miljöbalken framgår att den som bedriver en verksamhet som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön, eller den som annars är skyldig att avhjälpa olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att utföra sådana undersökningar som behövs för tillsynen. För tillämpning av bestämmelsen krävs inte att verksamheten konstaterats vara miljöskadlig utan det är tillräckligt att miljöskada kan befaras. Bestämmelsen förutsätter inte heller att verksamheten är pågående utan ett föreläggande kan riktas även mot den som avslutat en verksamhet (se Miljöbalken, En kommentar, suppl 9, december 2009, kommentaren till 26:22).

Preem avslutade sin verksamhet 1998, d.v.s. före miljöbalkens ikraftträdande. Bestämmelsen i 26 kap. 22 § miljöbalken hade emellertid sin motsvarighet i 43 § miljöskyddslagen som var tillämplig när Preem bedrev sin verksamhet (se prop. 1987/88:85 s. 307). Det föreligger därför inget hinder mot att tillämpa 26 kap. 22 § miljöbalken i det nu aktuella fallet.

Den fråga som Mark- och miljööverdomstolen har att ta ställning till är om en miljöskada kan befaras, något som Preem förnekar. Vid denna bedömning beaktar Mark- och miljööverdomstolen särskilt att kontrollrapporten från 1993 inger osäkerhet om cisternens täthet. Dessutom anser Mark- och miljööverdomstolen att det typiskt sett alltid finns en viss risk för läckage när en cistern med rörledningar grävs ned i marken och blir liggande i många år. Mark- och miljööverdomstolen finner sammanfattningsvis att det kan befaras att läckage förekommit. Miljönämndens föreläggande om undersökning av platsen för cistern och rörledningar var – med beaktande av bevisbörderegeln i 2 kap. 1 § miljöbalken som även gäller tidigare verksamhetsutövare – befogat.

Mark- och miljööverdomstolen övergår nu till att pröva om Preem, inom ramen för sin undersökningsskyldighet, först ska gräva upp cistern och rörledningar. Med hänsyn till att det numera är ostridigt att cisternen och rörledningarna är tömda och rengjorda kan det inte finnas något pågående läckage. Det som ska undersökas är istället om det tidigare har läckt ut olja i marken. Med beaktande av storleken på cisternen (liggande cylindrisk cistern på 6 m³) bedömer Mark- och miljööverdomstolen att markundersökningen kan utföras på ett tillfredsställande sätt trots att cisternen och rörledningarna ligger kvar i marken. Provtagning under cisternen får då utföras i den utsträckning provtagningsutrustningen medger det.

Sammanfattningsvis ska miljönämndens föreläggande om undersökning av platsen för cistern och rörledningar, dock utan föregående uppgrävning, stå fast. Övriga delar av föreläggandet ska upphävas. För att detta ska bli tydligt upphäver Mark- och miljööverdomstolen underinstansernas avgöranden och utformar föreläggandet så som framgår av domslutet.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen

DOM

M 8073-10

Lars Dirke

Anna-Lena Rosengården

Peder Munck

M. Broman

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Lars Dirke, tekniska rådet Anna-Lena Rosengården, hovrättsrådet Peder Munck samt tf. hovrättsassessorn Malin Broman Lindfors, referent. Enhälligt.

Bil. A

KLAGANDE

Preem AB (publ)
c/o ombudet

Ombud: advokat PM
Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB
Box 1711
111 87 Stockholm

MOTPART

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Oxelösunds kommun
613 81 Oxelösund

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Södermanlands läns beslut 2009-06-25 dnr 505-9935-2008, se
domsbilaga 1

SAKEN

Föreläggande enligt miljöbalken att gräva upp cistern m.m. samt utföra markundersökningar inom fastigheten Oxelösund 8:20

DOMSLUT

Med bifall till överklagandet upphäver miljödomstolen, med ändring av
länsstyrelsens beslut, Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Oxelösunds kommuns
beslut den 18 juni 2008 (Dnr ECOS 2008.132) i sin helhet.

BAKGRUND

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Oxelösunds kommun (nämnden) beslutade att förelägga Preem Petroleum AB, numera Preem AB, (bolaget) att inom fastigheten Oxelösund Oxelö 8:20 bl.a. gräva upp en cistern med tillhörande rörledningar och undersöka om marken där anläggningen legat är påverkad av olja. Föreläggandet meddelades med stöd av 26 kap. 9 och 22 §§ miljöbalken och med hänvisning till 2 kap. miljöbalken och Naturvårdsverkets föreskrifter om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarlig vätskor.

Bolaget överklagade beslutet till Länsstyrelsen i Södermanlands län, som med ändring av tid för föreläggandets efterkommande, avslog överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Bolaget har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat att miljödomstolen, med ändring av det överklagade beslutet, ska upphäva nämndens beslut.

Till stöd för sin talan har bolaget hänvisat till vad det tidigare anfört hos länsstyrelsen och därutöver anfört sammanfattningsvis följande. Under den tid som bolaget innehade och utövade verksamheten vid anläggningen, från 1986 till den 30 september 1998, gällde miljöskyddslagens bestämmelser samt Naturvårdsverkets kungörelse (SNFS 1990:5) med föreskrifter om skydd mot vattenförorening vid hantering av brandfarliga vätskor. Nämnda kungörelse saknade bestämmelse eller rekommendation om att cistern som varaktigt tas ur bruk ska avlägsnas.

Länsstyrelsens och nämndens beslut har emellertid grundats på 2 kap. miljöbalken och Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2000:4) om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor. När miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 1999 hade bolaget upphört med verksamheten. Eftersom bestämmelserna i 2 kap. miljöbalken inte gällde när bolaget bedrev verksamheten hade det inte heller någon skyldighet att tillämpa dem. Några skäl till varför dessa bestämmelser ändå kan utgöra laga grund för ett föreläggande riktat mot bolaget har inte redovisats. Det saknas övergångsbestämmelser som rättfärdigar en sådan

lagtillämpning. I sammanhanget bör poängteras att 8 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken endast kan tillämpas när det är fråga om en konstaterad förorening. Nämndens föreläggande avser dock inte något avhjälpande utan det är fråga om att utreda en tidigare verksamhets verkningar. Ett sådant föreläggande kan emellertid endast riktas mot verksamhetsutövare som bedrivit verksamheten under miljöbalkens tid.

Beträffande skyldigheten att avlägsna anläggningen är bolaget inte rätt adressat eftersom detta krav endast kan riktas mot anläggningens ägare. För det fall föreläggandet befinns vara lagligen grundat är föreläggandet orimligt betungande och mer ingripande än vad som behövs. Anläggningen består av en cistern med tillhörande ledningar ut till fem olika fastigheter och delvis inne i byggnader på dessa fastigheter. Anläggningen i sin helhet tömdes och rengjordes 2006. Vid kontroller som utförts regelbundet när anläggningen var i drift, har den befunnits vara tät. Det finns alltså ingen indikation på läckage eller spill. I rimlighetsavvägningen bör också vägas in att när bolaget överlät anläggningen saknades skyldighet eller rekommendation att anläggningar som varaktigt tas ur bruk ska avlägsnas. Bolaget hade inte heller anledning att förutse att sådant krav skulle komma att ställas i framtiden. Ett krav mot bolaget att nu avlägsna anläggningen har därför en stark retroaktiv prägel. Ett sådant krav är också mycket betungande, särskilt betungande är kravet att avlägsna rengjorda markförelagda rörledningar i trädgårdar och i byggnader.

Nämnden har bestritt ändring och hänvisat till dess tidigare skrifter bl.a. innebärande följande. Undersökningen handlar om att utreda verksamhetens eventuella verkningar till förhållandevis låga kostnader. Undersökningen kan ske vid sidan av cistern och rörledningar men detta speglar inte hela sanningen då verksamhetens verkningar eventuellt bara kan ses under cistern och rör. Grävs cisternen upp kan verksamhetens eventuella verkningar till marken runtomkring upptäckas. Vidare är en cistern som inte längre används att se som avfall och ska därmed enligt 2 kap. 5 § miljöbalken tas om hand på ett miljömässigt godtagbart sätt, vilket är genom återvinning och inte förbli liggandes i marken.

Därutöver har nämnden vid miljödomstolen tillagt i huvudsak följande. Miljöbalken och de allmänna hänsynsbestämmelserna gäller även den som har bedrivit verksamhet. Bolaget har anført att när det bedrev verksamheten gällde SNFS 1990:5 och inte Naturvårdsverkets föreskrifter om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarlig vätska. Av övergångsbestämmelserna gäller dock nuvarande föreskrift.

Bolaget har genmält i huvudsak följande. Det är visserligen korrekt att kraven i miljöbalken och de allmänna hänsynsbestämmelserna även gäller för den som har bedrivit en verksamhet. I avsaknad av övergångsbestämmelser gäller dock kraven bara de som har bedrivit verksamhet efter det att miljöbalken trätt ikraft. Det är ostridigt att bolaget inte har bedrivit verksamhet efter nämnda datum varför de krav i miljöbalken som nämnden har hänvisat till inte kan träffa bolaget. Vad gäller Naturvårdsverkets föreskrifter om miljöskydd vid lagring av brandfarliga vätskor bestrids att man i ett föreläggande kan tillämpa annan föreskrift än den som gällde när bolaget innehade anläggningen. Om nämnden vill utfärda föreläggande med stöd av den nu gällande föreskriften måste ett sådant riktas mot den som nu innehar anläggningen, dvs. mot någon annan än bolaget.

DOMSKÄL

Miljödomstolen konstaterar inledningsvis att nämnden hos länsstyrelsen uppgett att punkt 1 i föreläggandet tas tillbaka. Eftersom länsstyrelsen trots detta avslagit överklagandet i sin helhet ska, med ändring av det överklagade beslutet, punkten 1 i nämndens beslut upphävas.

I lagkommentaren till 26 kap. 9 § miljöbalken anges bl.a. att det är möjligt att rikta ett föreläggande mot en verksamhetsutövare som inte längre driver verksamheten (Miljöbalken, En kommentar, Del II, supp. 8, juli 2009, s. 26:20). Den bestämmelse som kan bli aktuell att tillämpa i förevarande fall är 2 kap. 8 § miljöbalken. Av nämnda bestämmelse följer bl.a. att alla som har bedrivit en verksamhet som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar, till dess skadan eller olägenheten har upphört, för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap.

samma balk. I 8 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken stadgas bl.a. att 2 kap. 8 § miljöbalken ska tillämpas i fråga om miljöfarlig verksamhet vars faktiska drift har pågått efter den 30 juni 1969, om verkningarna av verksamheten alltjämt pågår vid tiden för miljöbalkens ikraftträdande och det föreligger behov av att avhjälpa skador eller olägenheter som har orsakats av verksamheten.

I förarbetena till 2 kap. 8 § miljöbalken anges att bestämmelsen slår fast att om skada eller olägenhet för miljön har uppkommit är det den som orsakat skadan eller vidtagit den åtgärd som orsakat skadan eller olägenheten som ansvarar för att skadan eller olägenheten avhjälps (prop. 1997/98:45, Del II s. 25). I lagkommentaren anges vidare att bestämmelsen tar sikte på åtgärder mot redan inträffade skador, i motsats till övriga hänsynsbestämmelser som avser förebyggande åtgärder (se Miljöbalken, En kommentar, Del II, supp. 8, juli 2009, s. 2:38). Med beaktande av bestämmelsens ordalydelse och vad som framgår i förarbeten och doktrin finner miljödomstolen att 2 kap. 8 § miljöbalken endast kan tillämpas på situationer när det finns en konstaterad skada eller olägenhet för miljön. Eftersom det av utredningen i målet inte framkommit något som antyder att marken på något sätt är förorenad än mindre att det finns en konstaterad skada eller olägenhet har nämndens föreläggande inte kunnat fattas med stöd av 2 kap. 8 § miljöbalken. Det saknas även i övrigt bestämmelser som medger att någon som inte bedrivit verksamhet efter miljöbalkens ikraftträdande föreläggs på sätt som här skett. Med anledning härav har det saknats grund för nämnden att förelägga bolaget att undersöka om marken där cisternen och rörledningarna legat är påverkad och, för en fullständig undersökning, gräva upp cisternen och rörledningarna. Nämndens föreläggande om undersökning av marken ska således upphävas.

Nämnden har angett att föreläggandet såvitt avser uppgrävandet av cisternen och rörledningarna även grundas på att det inte är förenligt med 2 kap. miljöbalken att anläggningen efter avslutad användning ligger kvar i marken.

Miljödomstolen konstaterar att ett föreläggande enligt 26 kap. 9 § miljöbalken kan grunda sig på föreskrifter som meddelats med stöd av miljöbalken. En sådan

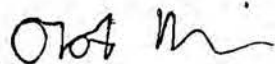
föreskrift är Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2003:24) om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor som gällde vid tiden för miljö- och samhällsbyggnadsnämndens beslut. Av 9 kap. 1 § i dessa föreskrifter framgår att cistern och rörledning som tas ur bruk ska tömmas och rengöras. Vidare ska åtgärder vidtas som hindrar att cisternen kan fyllas. Cistern som tagits ur bruk ska anmälas till tillsynsmyndigheten.

Enligt 26 kap. 9 § andra stycket miljöbalken får mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet inte tillgripas. Några skäl till att gå utöver vad Naturvårdsverket föreskrivit beträffande cisterner som har tagits ur bruk har inte framkommit i målet. Den förelagda åtgärden får därmed anses vara mer ingripande än vad som behövs och redan på denna grund ska den upphävas.

Sammanfattningsvis finner miljödomstolen, med hänsyn till nu redovisade överväganden, att nämnden saknat stöd för att meddela ett föreläggande med aktuellt innehåll. Med bifall till överklagandet ska nämndens beslut, med ändring av det överklagade beslutet, upphävas i sin helhet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 21 oktober 2010. Prövningstillstånd krävs.

Olof Danielsson

Margaretha Bengtsson

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Olof Danielsson och miljørådet Margaretha Bengtsson. Enhälligt. Föredragande har varit beredningsjuristen Alexandra Venander.

NACKA TINGSRÄTT

Ink 2009 -07- 16

Akt. 4M 3854-09
Aktbil. 3

Preem Aktiebolag + dk
genom ombudet

GB

Mannheimer Swartling Advokatbyrå

Box 1711

111 87 STOCKHOLM

Överklagande av miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Oxelösunds kommun föreläggande om cistern i mark på fastigheten Oxelö 8:20

BESLUT

Länsstyrelsen avslår överklagandet. Tidpunkten vid vilken förelagda ska vara vidtagna bestäms dock till den 1 oktober 2009.

Detta beslut kan överklagas till Miljödomstolen, Nacka tingsrätt, se nedan.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Överklagat beslut

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Oxelösunds kommun beslutade den 18 juni 2008 att med stöd av 2 kap. och 26 kap. 9 och 22 §§ miljöbalken samt 9 kap. 1 § Naturvårdsverkets föreskrifter om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor förelägga Preem Petroleum AB, med organisationsnummer 556082-6977, att före den 30 september 2008

1. tömma och rengöra rörledningarna till cisternen
2. gräva upp cisternen och rörledningarna
3. undersöka om marken där cisternen och rörledningarna legat är påverkad av olja

Bakgrunden till beslutet var att OK Södermanland Värmeserviceavdelning 1974 ansökte om markupplåtelse för att lägga ned oljeledningar och grupptankanläggning på fastigheten Oxelö 8:20. Ansökan bifölls under förutsättning att vissa villkor uppfylldes, bl a att kommunen äger rätten att på sökandes bekostnad komplettera återställningsarbetena därest dessa inte utförts tillfredsställande.

1998 överlät Preem Petroleum AB äganderätten till Energi & Fastighetsteknik AB av grupptanken.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post
611 86 NYKÖPING	Stora torget 13	0155 26 40 00 växel	0155 - 26 71 25	sodermanland@lansstyrelsen.se
Organisationsnr	PlusGiro	Bankgiro	Faktureringsadress	Internet
202100-2262	35174-2	5051-8653	FE 98 833 83 STRÖMSUND	www.lansstyrelsen.se/sodermanland

2006 utförde nyssnämnda bolag rengöring av tanken, men inte ledningarna. Miljö- och samhällsbyggnadskontoret ställde krav på att tanken och ledningarna skulle grävas upp, främst för att eventuella läckage från cisternen och rörledningarna till marken runtomkring skulle kunna upptäckas och åtgärdas. Ärendet hann dock inte avslutas innan bolagets konkurs.

Överklagandet

Preem Petroleum Aktiebolag (som från den 10 oktober 2008 har ändrat namn till Preem Aktiebolag) har genom ombudet advokat GB överklagat beslutet och anfört i huvudsak följande: Anläggningen anlades av OK Södermanland år 1975 och förvärvades av Preem år 1986. Preem sålde den vidare till EFAB år 1998. EFAB har år 2006 tömt och rengjort anläggningen och därigenom uppfyllt vad som kan åläggas innehavaren av anläggningen vid dess nedläggande. EFAB försattes i konkurs år 2007. På grund av abandonering i konkursen och likvidationen har anläggningen blivit herrelös egendom belägen på en fastighet tillhörig Oxelösunds kommun.

Preem har förelagts att tömma och rengöra anläggningen. Då det inte finns ett visat efterbehandlingsbehov anser Preem att detta föreläggande ska upphävas. Det är även oskäligt betungande mot Preem. Skulle ett föreläggande i denna del anses behövligt kan också konstateras att Preem saknar rådighet över anläggningen och föreläggandet ska därför riktas mot nuvarande innehavare, d v s Oxelösunds kommun eller konkursgäldenären EFAB i likvidation.

Preem har slutligen förelagts att undersöka förekomsten av förorening härrörande från anläggningen. Preem anser att detta föreläggande bör upphävas. Det har vid nedläggningen konstaterats att anläggningen är tät, föroreningsrisk kan således uteslutas. Föreläggandet ska därför även i denna del upphävas.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens bemötande av överklagandet

Punkt 1 i föreläggandet (att tömma och rengöra rörledningarna till cisternen) tas tillbaka medan punkt 2 och 3 i föreläggandet vidhålls.

Vidare bedömer nämnden att man, trots de kontroller som utförts, inte helt kan utesluta att läckage kan ha förekommit. Bedömningen grundar sig dels på fall med cisterner som vid återkommande kontroller bedömts som täta ändå visat sig ha förorenat intilliggande markområde samt dels på fall då oljeföroreningar som härrört från påfyllningar påträffats i nära anslutning till cisterner.

Nämnden menar sig ha stöd för den rimlighetsavvägning enligt miljöbalkens 2 kap. 7 § som gjorts i detta fall. Undersökningen kan ske vid sidan av cistern och rörledning men detta speglar enligt nämnden inte hela sanningen då verksamhetens verkningar eventuellt bara kan ses under cistern och rör. Grävs cisternen upp kan verksamhetens eventuella verkningar till marken runtomkring upptäckas. Enligt Naturvårdsverkets allmänna råd till

2009-06-25

505-9935-2008

NFS 2000:4 bör cisterner som varaktigt tas ur bruk avlägsnas. Även redan risken för en negativ påverkan på människors hälsa och miljön medför skyldighet att vidta åtgärder och undersökningar enligt 2 kap. 3 § miljöbalken.

Nämnden har vidare anfört att en cistern som inte längre används ska betraktas som avfall. Enligt 2 kap. 5 § miljöbalken ska hushållning av råvaror ske samt möjligheterna till återanvändning och återvinning utnyttjas. En cistern som tas ur bruk ska tas omhand på ett miljömässigt godtagbart sätt genom återvinning och inte förbli liggande i marken.

Preem AB:s bemötande av nämndens yttrande

Kravet att gräva upp cisternen och rörledningarna bestrids och bolaget anser, i och för sig, att en tillförlitlig undersökning av anläggningens verkningar kan göras utan att cistern och rörledningar måste grävas upp. Kravet på att en undersökning ska föregås av uppgrävning skulle vara betydligt mer ingripande än vad som är påkallat från miljösynpunkt enligt 26 kap. 9 § 2 st miljöbalken.

Bestämmelserna i 2 kap. 3 och 5 §§ miljöbalken riktar sig endast mot nuvarande och framtida verksamhetsutövare och innehavare av anläggningen vilket Preem ostridigt inte är. Detta förhållande påverkas inte om anläggningen skulle vara att anse som avfall. Anläggningen har långt efter det att Preem överlät denna abandonerats inom ramen för en konkurs. Således är det markägaren, Oxelösunds kommun, som kan förfoga över anläggningen. Kommunen är rätt adressat för ett krav på uppgrävning och borttagning.

Beträffande kravet på undersökning av marken vidhåller bolaget sitt bestridande i denna fråga. Nämndens lösa spekulationer om möjlig förorenings-spridning från systemet och påfyllning bör ställas mot Preems konkreta och dokumenterade uppgifter om att anläggningen visat sig tät vid utförda kontroller och att systemet har tömts i vederbörlig ordning.

I detta fall är 10 kap. miljöbalken inte tillämpligt och då ska rimlighetsavvägningen göras enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. Bolaget vidhåller att det inte är rimligt att Preem, som för länge sedan upphörde med sin verksamhet på platsen genom att överlåta den i felfritt skick till annat företag, nu ska åläggas att utreda den samlade verksamhetens verkningar.

MOTIVERING

Lagtext

Enligt 2 kap. 1 § första stycket miljöbalken (MB) gäller att vid tillsyn enligt denna balk är alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av detta kapitel iakttas. Detta gäller även den som har bedrivit verksamhet som kan antas ha orsakat skada eller olägenhet för miljön.

Av allmänna hänsynsregler m m i 2 kap. MB framgår bland annat att den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Åtgärden ska ske i den omfattning som kan anses skälig.

Enligt 26 kap 9 § MB får kommunen meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska efterlevas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

I 22 § sägs att den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa en olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen.

I Naturvårdsverkets föreskrifter om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor sägs i 9 kap. 1 § att

Cistern och rörledning som tas ur bruk skall tömmas och rengöras. Vidare skall åtgärder vidtas som hindrar att cisternen kan fyllas. Cistern som tagits ur bruk anmäls till tillsynsmyndigheten.

Bakgrund

Av handlingarna i ärendet framkommer att OK Södermanlands Värmeserviceavdelning genom beslut den 11 februari 1975 fått kommunens tillstånd till markupplåtelse för att lägga ned oljeledningar och grupptankanläggning i allmän mark i och omkring Almlöfs stig i Oxelösund.

Enligt uppgift har äganderätten till grupptanken 1986 överförts från OK Södermanland till OK Petroleum AB och 1998 från Preem Petroleum AB (tidigare OK Petroleum AB) till Energi & Fastighetsteknik AB (EFAB).

Tömning och rengöring av cisternen och dess rörledningar har enligt uppgifter i handlingarna vidtagits av EFAB. Föreläggandets första punkt har därför återkallats av miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.

Länsstyrelsens bedömning

Av handlingarna i ärendet framgår att Preem Petroleum AB, tidigare OK Petroleum AB, har varit verksamhetsutövare och ansvarig för cisternen och dess rörledningar. Ett föreläggande gällande cisternen och rörledningarna kan därför med stöd av 2 kap. 1 § MB jämförd med 26 kap. 9 § MB riktas mot Preem Petroleum AB.

BESLUT

5(5)

Datum

Dnr

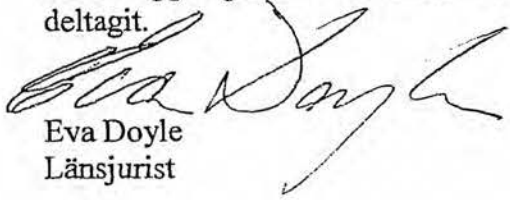
2009-06-25

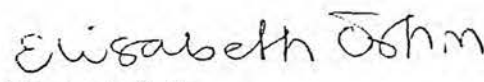
505-9935-2008

Eftersom det kan finnas skäl anta att marken under och kring cisternen kan vara påverkad av olja från tanken eller i samband med fyllning av tanken finner länsstyrelsen att nämnden haft fog för sitt föreläggande om borttagande av cisternen och undersökning av denna mark. Länsstyrelsen finner inte föreläggandet mer ingripande än vad som behövs.

Överklagandet avslås, men tidpunkten vid vilken det ska vara uppfyllt bestäms till den 1 oktober 2009.

I handläggningen av detta ärende har även miljöhandläggaren Annika Klarnäs-Jacobsson deltagit.

Eva Doyle
Länsjurist

Elisabeth Östlin
handläggare

Hur man överklagar

Om Ni vill överklaga detta beslut ska ni skicka ett överklagande **till länsstyrelsen**. Överklagandet ska vara skriftligt och undertecknat av er. Det ska ha kommit in till länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag som ni tagit del av beslutet. I överklagandet ska ni ange vilket beslut som ni överklagar (t.ex. genom att ange beslutets diarienummer), hur ni vill att beslutet ska ändras och varför ni anser att det ska ändras. Länsstyrelsen kommer att sända överklagandet samt länsstyrelsens och kommunens akt vidare till **Miljödomstolen, Nacka tingsrätt**.

Kopia till
Oxelösunds kommun, miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I MILJÖMÅL

Den som vill överklaga miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Svea Hovrätt, Miljööverdomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till miljödomstolen och måste ha kommit in till miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Miljööverdomstolen meddelar **prövningstillstånd**. Miljööverdomstolen lämnar prövningstillstånd om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas,
2. anledning förekommer till ändring i det slut som miljödomstolen har kommit till, eller
3. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Miljööverdomstolen varför kla-

ganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av miljödomstolens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende miljödomstolens dom enligt klagandens mening är oriktig,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Om klaganden anlitar ombud ska ombudet sända in fullmakt i original samt uppgive namn, adress och telefonnummer.

Ytterligare upplysningar lämnas av miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.